

1. WARSZTAT

NAUKOMETRYCZNY

Bibliometryczne metody ewaluacji nauki

20 maja 2016 r., Katowice

PROGRAM + KSIĘGA ABSTRAKTÓW

10:00	Powitanie i rozpoczęcie warsztatu
10:00 – 10:40	Veslava Osińska: <i>Poza publikacyjna aktywność pracowników naukowych. Studium przypadku</i>
10:40 – 11:20	Aneta Drabek: <i>Problemy z interpretacją cytowań w humanistyce.</i>
11:20 – 12:00	Marta Natalia Wróblewska: <i>Nowe kryterium ewaluacji: „impact”. Wprowadzenie do tematyki i możliwe perspektywy badawcze</i>
12:00 – 12:20	Przerwa kawowa
12:20 – 13:00	Adam Płoszaj: <i>Naukometria przestrzenna – możliwości i wyzwania</i>
13:00– 13:40	Krzysztof Szadkowski: <i>Społeczno-ekonomiczne uwarunkowania i konsekwencje ewaluacji nauki metodami bibliometrycznymi. Spojrzenie krytycznych badań nad szkolnictwem wyższym</i>
13:40– 14:20	Krzysztof Pałys, Krzysztof Henne: <i>Problematyka bibliometrii w systemie informatycznym</i>
14:20 – 15:10	Przerwa obiadowa
15:10 – 15:50	Witold Sygocki: <i>Analiza bibliometryczna publikacji z zakresu BHP w bazach WoS CC, Scopus i przestrzeni sieciowej.</i>
15:50 – 16:30	Ewa Rozkosz: <i>Ocena założeń Polskiego Współczynnika Wpływu z perspektywy nauk humanistycznych</i>
16:30 – 17:10	Emanuel Kulczycki: <i>Jak mówić i pisać o ewaluacji nauki w Polsce: wyzwania międzynarodowego audytorium</i>

ABSTRAKTY

VESLAVA OSIŃSKA

Instituto Informacji Naukowej i Bibliologii, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Tytuł: Poza publikacyjna aktywność pracowników naukowych. Studium przypadku

Abstrakt: Jak wygląda dynamika współpracy naukowej pomiędzy członkami zespołu? Z pewnością jest to publikowanie wyników badań wykonywanych w ramach wspólnego projektu lub dotyczących jednego problemu badawczego. Ale badacze mogą wykazywać również znaczącą aktywność na polu mobilności, dyskursu naukowego i dydaktyki. Autorka prezentuje wyniki takich badań dla niedużej, lokalnej grupy pracowników naukowych przy zastosowaniu metod analizy sieci społecznych oraz wymiaru fraktalnego dla map powrotu. Wykonana animacja dobrze obrazuje końcową dynamikę współpracy na wielu płaszczyznach pomiędzy członkami grupy. W rozwiązywaniu takich problemów dynamicznych przyjęto się sięgać po narzędzia dedykowane dla układów dynamicznych. Takimi narzędziami są: graf Mycielskiego, przekrój Poincare dla przestrzeni wszystkich możliwych wzajemnych powiązań oraz wymiar fraktalny. Obliczenie algorytmów całościowych wymaga dużej mocy obliczeniowej, dlatego powyższa metodologia dobrze weryfikuje się dla małych grup społecznych, liczących kilkadziesiąt osób.

ANETA DRABEK

Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

Tytuł: Problemy z interpretacją cytowań w humanistyce

Abstrakt: Wyszukiwanie i analiza cytowań w naukach humanistycznych zaczyna odgrywać coraz większą rolę w ocenie nauki i naukowców. Wpływ ten jest widoczny zarówno w ocenach indywidualnych badaczy, jak i pośrednio, np. w ocenie czasopism, czy też wyliczaniu różnych wskaźników bibliometrycznych. Otrzymane wyniki tego typu analiz są zazwyczaj niewystarczające i przysparzają dużo trudności w ich interpretacji. W związku zaprezentuję wachlarz problemów z jakimi można zetknąć się w trakcie wyszukiwania cytowań. Spróbuję przedstawić teoretyczne założenia konieczne do stworzenia modelowego indeksu cytowań humanistycznych, a także zwrócę uwagę na konieczność znalezienia nowych miar oceny bibliometrycznej dla humanistyki.

MARTA NATALIA WRÓBLEWSKA

Centre for Applied Linguistics, University of Warwick (UK)/ DISCONEX Project

Tytuł: Nowe kryterium ewaluacji: „impact”. Wprowadzenie do tematyki i możliwe perspektywy badawcze.

Abstrakt: W 2014 r. w brytyjskim systemie ewaluacji naukowców REF (Research Excellence Framework) po raz pierwszy poddano ocenie nowy składnik ewaluacji, noszący nazwę „impact”. Pojęcie to można przetłumaczyć jako „wpływ” rozumiany jednak specyficznie: jako wpływ badań na sferę pozanaukową (w tym biznes, społeczeństwo obywatelskie, zdrowie, kulturę, edukację, debatę publiczną etc.). Wprowadzenie nowego kryterium oceny ma istotne konsekwencje dla organizacji pracy naukowej (np. czas poświęcony na rozpowszechnianie wyników badań i współpracę ze światem pozanaukowym), zarządzania jednostkami naukowymi (np. powszechne tworzenie stanowisk ‘impact officer’ do koordynowania i dokumentowania współpracy ze środowiskami pozanaukowymi) oraz dla dyskursu.

W tym ostatnim obszarze obserwuje się zmiany, które można analizować w kontekście socjologicznej kategorii ‘boundary work’ – czyli dyskursywnego ustalania granic. Jedną z konsekwencji wprowadzenia oceny ‘impact’ jest mianowicie postępująca zmiana w postrzeganiu granicy pomiędzy tym, co należy do zawodowej roli naukowca, a tym co leży poza nią. Coraz częściej do zadań naukowca (i to podlegających ewaluacji!) zaliczane są kwestie wcześniej pozostające w sferze działalności dodatkowej (współpraca z biznesem, aktywne upowszechnianie wyników własnych badań przez publikacje popularnonaukowe, blogi, media społecznościowe etc.) lub wręcz należące do sfery prywatnej (działalność wolontariacka, polityczna czy artystyczna naukowców). Jednocześnie, zmienia się też pojmowanie granicy „nauki” jako takiej.

Moja prezentacja będzie składać się z dwóch części. W pierwszej opiszę system oceny „wpływu” w REF, podając też przykłady konkretnych raportów z 2014r. w zakresie nauk społecznych i humanistycznych. W drugiej części przedstawię kilka możliwych perspektyw badawczych, pozwalających na ujęcie „wpływu” w szerszym kontekście. Będą to: perspektywa stricte naukometryczna (umieszczenie czynnika ‘impact’ na międzynarodowej panoramie ewaluacji „nauki w kontekście”), perspektywa społeczno-filozoficzna („impact” w relacji do problemów takich jak hybrydyzacja Uniwersytetu, „akademicki kapitalizm”, numerokracja etc.) i wreszcie kontekst dyskursywny (genealogia pojęcia ‘wpływu”, gatunek tworzonych na potrzeby badania raportów, umieszczanie „wpływu” w kontekście osobistych narracji biograficznych

naukowców, w tym dyskursywnie wyznaczanie granic nauki oraz granic roli zawodowej naukowca).

ADAM PŁOSZAJ

*Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych EUROREG,
Uniwersytet Warszawski*

Tytuł: [Naukometria przestrzenna – możliwości i wyzwania](#)

Abstrakt: Działalność naukowa ma istotny wymiar przestrzenny. Nauka jest aktywnością silnie skoncentrowaną przestrzennie. Splot wielu czynników i procesów powoduje, że w pewnych miejscach nauka rozwija się zdecydowanie lepiej niż w innych. Ponadto korzyści z działalności naukowej też są zróżnicowane, nie wszystkie miejsca na świecie korzystają z postępu naukowego w równym stopniu. Wobec ograniczonej „rozdzielczości przestrzennej” statystyk publicznych dane naukometryczne dają unikalną możliwość analizy przestrzennych aspektów funkcjonowania nauki. W referacie zostaną omówione możliwości jakie daje zderzenie naukometrii i metod analizy przestrzennej, a także wyzwań metodologicznych i teoretycznych jakie się z tym wiążą.

Problematyka poruszana w referacie wpisuje się w program badawczy naukometrii przestrzennej (*spatial scientometrics*) zaproponowany przez Frankena, Hardmana i Hoekmana w 2009 r. Szerszym kontekstem teoretycznym naukometrii przestrzennej są teorie rozwoju regionalnego, geografii ekonomicznej, a także dyfuzji innowacji oraz analizy sieciowej. Natomiast praktycznym aspektem tego zagadnienia jest możliwość ewaluacji polityk publicznych stymulujących rozwój nauki, zarówno traktujących ten rozwój jako cel sam w sobie, jak i środek do stymulowania innych efektów, np. rozwoju gospodarczego defaworyzowanych ośrodków, miast czy regionów.

Frenken, K., Hardeman, S., & Hoekman, J. (2009). Spatial scientometrics: Towards a cumulative research program. *Journal of Informetrics*, 3(3), 222-232.

KRYSTIAN SZADKOWSKI

Centrum Studiów nad Polityką Publiczną Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Tytuł: [Społeczno-ekonomiczne uwarunkowania i konsekwencje ewaluacji nauki metodami bibliometrycznymi. Spojrzenie krytycznych badań nad szkolnictwem wyższym](#)

Abstrakt: Opierając się na dotychczasowych ustaleniach z zakresu ekonomii politycznej gospodarek opartych na wiedzy oraz badań dotyczących wplatania systemów szkolnictwa wyższego w kapitalistyczne otoczenie społeczno-gospodarcze i związanych z tym transformacji instytucji i pracy akademickiej, w niniejszym wystąpieniu chciałbym przede wszystkim uwypuklić społeczno-ekonomiczne znaczenie rozwoju i funkcjonowania naukometrii. Naukometria nie tylko prefiguruje bowiem współczesne mechanizmy pomiaru i szacowania wartości w sieciowej gospodarce opartej na wiedzy (przypadek Google PageRank), ale w oczach krytycznych badaczy szkolnictwa wyższego (na których ustalenia będę się w trakcie prezentacji powoływał), stanowi kluczowe narzędzie umożliwiające podporządkowanie systemów szkolnictwa i nauki potrzebom i logice kapitału. Wskazując na szereg problemów, jakie współczesna teoria ekonomiczna napotyka w obszarze pomiaru produkcji opartej na wiedzy, będę argumentował na rzecz tezy o przekształcaniu się dzisiejszej naukometrii w laboratorium, w którym testowane są narzędzia pomiaru służące następnie do kontroli i dyscyplinowania pracy intelektualnej (niematerialnej) w różnych obszarach produkcji. Na koniec wskażę na zagrożenia jakie ze spotkania wymagań gospodarki i gwałtownego rozwoju naukometrii wynikają nie tylko dla samej tej dziedziny, ale dla systemu szkolnictwa wyższego i nauki jako całości.

KRZYSZTOF PAŁYS, KRZYSZTOF HENNE

Sygnity Business Solutions S.A. Zespół systemu bibliotecznego Prolib.

Tytuł: [Problematyka bibliometrii w systemie informatycznym](#)

Abstrakt: Zastosowanie systemów informatycznych w bibliometrii powinno usprawniać pracę w procesie ewaluacji nauki, jednak narzędzia informatyczne napotykają na wiele problemów wynikających ze zmieniających się i trudnych do przewidzenia założeń metodologicznych. Wystarczy wymienić chociażby zmieniające się sposoby liczenia punktów, reguły, które działają wstecz. Z wieloma takimi problemami mierzyć się musi także środowisko informatyczne.

WITOLD SYGOCKI

Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy w Warszawie. Ośrodek Informacji Naukowej i Dokumentacji

Tytuł: Analiza bibliometryczna publikacji z zakresu BHP w bazach WoS CC, Scopus i przestrzeni sieciowej

Abstrakt: Zazwyczaj analizy bibliometryczne – w tym wyszukiwania wskaźników cytowań - wykonywane są podczas ocen parametrycznych czy też ocen okresowych pracowników naukowych. Tymczasem w Ośrodku wykonywane są wielostopniowe analizy dotyczące m.in. weryfikowania i rejestrowania informacji o indeksowaniu przez bazy artykułów opublikowanych przez autorów afiliowanych w polskich instytucjach naukowych oraz badawczych. Analizy obejmują 55 prenumerowanych czasopism z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy (dotyczące m.in. zagrożeń biologiczno- chemicznych, fizycznych, psychospołecznych) od 2014 r. Podczas prac korzystano z interdyscyplinarnych baz bibliograficzno-abstraktowych Web of Science Core Collection (WoS CC) i Scopus. Dodatkowo sprawdzano wskaźniki cytowań, Impact Factor (IF), indeks Hirscha (indeks H). Dane te rejestrowano w celu wychwycenia zmian zachodzących w poszczególnych bazach w indeksowaniu oraz cytowaniach rok do roku. Jako uzupełnienie tych analiz prowadzono wyszukiwania, czy informacje o publikacjach występują w otoczeniu sieciowym i serwisach społecznościowych dla naukowców.

Prace związane z wyszukiwaniami w bazach i wykonywanymi analizami są próbą odpowiedzi m.in. na następujące pytania:

- Czy można zawęzić wyszukiwania pola badawczego BHP – do kategorii występujących np. w bazie WoS CC (m.in.: public environmental occupational health; ergonomics; environmental sciences; toxicology)?
- Czy autorzy polscy uzyskują w tych samych czasopismach podobne wskaźniki cytowań, co autorzy obcy?
- Czy w otoczeniu sieciowym występuje informacja o publikacjach: w wyszukiwarkach (Google, Google Scholar), w serwisach społecznościowych dla naukowców (np. ResearchGate); czy taka obecność w sieci może pomóc w podniesieniu wskaźnika cytowań?
- Ile publikacji jest dostępnych w trybie Open Access (OA)?
- Czy tryb OA pomaga autorom podnieść cytawalność prac?
- Czy prace charakteryzujące się współautorstwem (autorzy z różnych instytucji, krajów) mają większe szanse na cytowania?

EWA ROZKOSZ

Centrum Informacji Naukowej, Dolnośląska Szkoła Wyższa we Wrocławiu

Tytuł: Ocena założeń Polskiego Współczynnika Wpływu z perspektywy nauk humanistycznych

Abstrakt: Polski Współczynnik Wpływu (PWW) to wskaźnik bibliometryczny, który ma zostać włączony do oceny czasopism krajowych. Wskaźnik będzie uwzględniał wyłącznie cytowania dla ocenianych czasopism pojawiające się w innych polskich czasopismach naukowych w określonym odcinku czasu. Zostanie wykorzystany do oceny czasopism we wszystkich grupach nauk: (1) technicznych, ścisłych, medycznych, przyrodniczych, (2) społecznych i (3) humanistycznych. Wykorzystanie tego samego wskaźnika w czasopismach humanistycznych, co w czasopismach z innych grup nauk jest dyskusyjne, gdyż humanistyka posiada odmienną kulturę cytowań.

W celu oceny poprawności założeń przyjętych dla PWW z perspektywy nauk humanistycznych wybrane zostały dwa prestiżowe polskie czasopisma humanistyczne („Pamiętnik Literacki” i „Diametros – An Online Journal of Philosophy”), a następnie stworzona baza z artykułami opublikowanymi w nich w latach 2004–2014. Sprawdzono w szczególności, jakie typy publikacji dominują w cytowanych pracach i jaki jest wiek cytowań. W literaturze istniały twarde przesłanki do przyjęcia (1) hipotezy o dominacji książek i rozdziałów w książkach jako kanałów komunikacji w humanistyce oraz (2) hipotezy o przewadze cytowań starszych nad młodszymi. W zaprojektowaniu badania wieku cytowań pomocny był indeks Price’a, określający odsetek cytowań, które odnoszą się do publikacji nie starszych niż 5 lat. Posłużenie się tym wskaźnikiem pozwoliło porównać wyniki analizy zrealizowanej odrębnie dla dwóch polskich czasopism humanistycznych z wynikami uzyskanymi przez Price’a dla kilku czasopism zagranicznych z różnych grup nauk.

Wyniki pokazały, że założenia dla PWW nie uwzględniają specyficznej kultury cytowań w humanistyce: (1) ignorują dominujące w tej grupie kanały komunikacji, tj. książki i rozdziały, (2) nie uwzględniają większości cytowań z uwagi na ograniczenie czasowe.

Ten projekt badawczy pokazuje, że w ocenie narzędzi ewaluacyjnych wykorzystywać można inne wskaźniki bibliometryczne (niż analizowany), które korespondują z przedmiotem analizy. Tym samym analizy wykonane przez innych autorów z pomocą tych wskaźników mogą pomagać czy umożliwiać wręcz interpretację wyników.

EMANUEL KULCZYCKI

Institut Filozofii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Tytuł: Jak mówić i pisać o ewaluacji nauki w Polsce: wyzwania międzynarodowego audytorium

Abstrakt: Polski system ewaluacji nauki praktycznie nie istnieje w piśmiennictwie anglojęzycznym, a odniesienia do naszej sytuacji są najczęściej uproszczone w taki sposób, że można nazwać je błędnymi. Oczywiście to na polskich badaczach leży ciężar wnoszenia wiedzy o naszej sytuacji do międzynarodowej dyskusji.

Podjmując się takich wyzwań, tj. pisanie i mówienie po angielsku do międzynarodowych odbiorców, co rusz napotykam na problemy konceptualizacyjne i terminologiczne: jak precyzyjnie nazwać poszczególne etapy oceny jednostek naukowych, jak wyjaśnić, że mamy ponad 400 (!) szkół wyższych, jak nie przywołać zbędnych skojarzeń, do jakich innych systemów przyrównać naszą sytuację, jak objaśnić budowanie wskaźnika „Polish Impact Factor”, gdy sama tylko nazwa wywołuje uśmiech?

W swoim wystąpieniu będę chciał się podzielić wyzwaniami, przed którymi stoję i sposobami radzenia sobie z nimi. Zwrócę uwagę na te elementy polskiego systemu ewaluacji nauki, które budzą największe zdziwienie oraz opowiem, jakie wyzwania stoją przed analizami porównawczymi, w których chcemy uwzględnić polski kontekst.

Strona warsztatu

<http://scientometrics.amu.edu.pl/1-warsztat-naukometryczny/>

Organizatorzy

- Scientometrics. Polish Research Group
- Instytut Filozofii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
- Centrum Informacji Naukowej i Biblioteka Akademicka

Realizacja warsztatu jest wsparta przez projekt „Współczesna polska humanistyka wobec wyzwań naukometrii” finansowany przez Narodowy Program Rozwoju Humanistyki: 0057/NPHR3/H11/82/2014.